

Jacek J. Błeszyński
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

**JAROSŁAW TOMASZ MICHALSKI,
SENS ŻYCIA A PEDAGOGIKA. IMPULSY MYŚLI
VIKTORA E. FRANKLA,
WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIWERSYTETU
MIKOŁAJA KOPERNIKA,
TORUŃ 2011, ss. 299**

Jarosław T. Michalski podjął się niezwyklego przedsięwzięcia, jakim jest przedstawienie reminiscencji myśli Viktora E. Frankla w pedagogice. To bardzo wartościowa inicjatywa i cenna publikacja dla pedagogów pragnących spojrzeć interdyscyplinarnie na problemy, jakie napotykają – zarówno w teorii, jak i w praktyce. To również udana próba powiązania ze sobą wiedzy z zakresu medycyny, psychologii, filozofii z pedagogiką.

Jako logopedę zaintrygowała mnie nazwa – *teoria logoterapii*, która, jak się okazało, poza semantycznym związkiem, z logopedią nie ma wiele wspólnego (choćby doszukiwać się możemy w niej wielu wątków). Kiedy po raz pierwszy sięgnąłem do pracy Viktora E. Frankla pt. *Człowiek w poszukiwaniu sensu*, odczytywałem ją jako oczyszczenie (katharsis), dawanie prawdziwego świadectwa o Holokauście i innych potwornościach drugiej wojny światowej. Viktor E. Frankl to człowiek, który przeszedł przez piekło obozów koncentracyjnych, był świadkiem masowej zagłady w obozach zlokalizowanych przez nazistów nie tyl-

ko w Polsce, ale i w zachodniej Europie. Opierając się na tych doświadczeniach, ukazał odmienność organizacji obozów, celów i zakresu prowadzonych działań, jak również percepcji i rozumienia tamtych wydarzeń w Polsce i innych krajach¹. Viktor E. Frankl, mimo doświadczenia najbardziej ekstremalnych sytuacji życiowych, formułuje myśl, „iż po raz pierwszy w życiu objawiła mi się prawda po tylekroć wplata w pieśni przez poetów i ogłaszana najważniejszą mądrością przez filozofów, a mianowicie, że miłość jest najważniejszym i najszlachetniejszym celem, do jakiego może dążyć człowiek”². Przeżycia piekła, które stworzył człowiek człowiekowi na tej ziemi, to droga w poszukiwaniu sensu i nadziei. To myśli, które stały się wyjściem ku tworzeniu pozytywnej wizji przyszłości, nadziei, która kryje się w sensie życia, co wspaniale odczytał i ukazał ks. J. T. Michalski, przedstawiając w części pierwszej – poświęconej teorii Viktora E. Frankla – problemy egzystencjalne człowieka. Rozdział pierwszy, *Viktor E. Frankl i jego teoria*, zawiera elementy biografii Frankla oraz jego teorii w oderwaniu od poglądów wiedeńskich szkół analitycznych, psychoanalizy Zygmunta Freuda i psychologii indywidualnej Alfreda Adlera. Viktor E. Frankl stworzył trzecią szkołę psychoterapii, tak zwanej logoterapii opartej na sensie życia. W kolejnych rozdziałach pierwszej części przedstawiono efekt utraty i kryzys sensu w perspektywie fenomenologicznej, ukazując zróżnicowaną etiologię i objawy, aby przejść do sensu, umiejscawiając go w sumieniu jako drodze do wyjścia z kryzysu, oraz pytania o sens i osobę pytającą. Druga część to reminiscencje do teorii Viktora E. Frankla dla pedagogiki – to istota odkrycia teorii sensu w pedagogice. Tu znajdujemy znakomite przedstawienie problemu, poczynając od zadawania samego pytania o sens, egzystencję, po osobę pytającą. To wspaniała analiza możliwości podjęcia dyskursu nad sensem w pedagogice w odniesieniu do teorii analitycznych, a w szczególności teorii logoterapii. W tej części odnajdujemy promotorskie i celowe odczytywanie myśli Viktora E. Frankla, dotyczące sensu życia, które może-

¹ Typowym przykładem niezrozumienia istoty tych różnic jest pisanie w zachodnich środkach przekazu o polskich obozach koncentracyjnych, czy zaprzeczenie istnienia komór gazowych itp., czyli zaprzeczenia faktom.

² V. E. Frankl, *Człowiek w poszukiwaniu sensu. Głos nadziei z otchłani Holokautu*, Warszawa 2009, s. 69.

my uznać za udaną próbę rozstrzygnięcia teoretycznego zastosowania w pedagogice. Dzięki interdyscyplinarnemu podejściu, wielkiemu wyczuciu i wczuciu się w problematykę Autorowi udało się wspaniale przedstawić interdyscyplinarną strukturę formalną terapii i pedagogicznie odczytać teorię Viktora E. Frankla.

Poznajemy tu księdza Jarosława T. Michalskiego jako antropologa edukacji, ze szczególnym ukazaniem miejsca religii, filozofa wychowania skupionego szczególnie na kręgu hermeneutycznym. Mogę z całą stanowczością stwierdzić, iż jest to kolejna publikacja, która dzięki interdyscyplinarnemu podejściu znajdzie czytelników wśród pedagogów, socjologów, psychologów, ale także lekarzy. To wspaniały przykład kunsztu języka, precyzji stwierdzeń i kompetencji, a także i edytorstwa.